

Iker Alvarez, itzultzailea

«Japonian bakardadea arazo nazionala dela esango nuke»

Burua makurtuz agurtu gaitu Iker Alvarez itzultzaile Japonia zaleak. Elkarrizketak aurrera egin ahala gero eta urratuagoak ditu begiak edo nire irudipena izan ote da?

Reyes Ilintxeta

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Hitzek beti erakarri zaituzte?

Gaztetan musikaria izan nahi nuen. Gitarra elektrikoa jotzen nuen eta hori zen gehien gustatzen zitzaidana, baina zaintiratu sendagaitz baten ondorioz utzi behar izan nuen. Nire familia giroa erdalduna izan arren, txikitatik euskaraz ikasi izan dut. Errebeldiatatik edo norbanako gisa agertzeko nire modua zen euskarari, nolabait, aurre egitea. Aldiz, unibertsitatera iritsi nintzenean ohar-tu nintzen Iruñean euskaraz egitea eta euskaldun izatea dela kolokan dagoena, eta horrek ikuspegia aldarazi zidan.

Ekonomia hasi nintzen ikasten Nafarroako Unibertsitate Publikoan, baina berehala utzi eta EHUra joan nintzen Filologia ikastera, euskarak erakarritu. Zenbait euskal testu zahar ezagutzeak zer pentsatua eman zidan. *Bereterretxen khantoria* edo *Txori erresinula* bezalako testu ederrek eraman ninduten pentsatzera kultura hori guztia gizatalde baten baitan sortu zela, eta gaur egun ez dagoela gizatalde horren oinordekorik gutaz besterik.

Japoniera ikasi duzu.

Lehenbizi Japoniarekin maitemindu nintzen eta gero hizkuntza iritsi zen. Japoniera ikasten 16 urterekin hasi nintzen. Nire kabuz. *Japonés en viñetas* metodo ezaguna ikusi eta horrekin hasi nintzen. Japoniarekiko nuen zaletasunak asko akuilatzen ninduen eta asko ikasi nuen.

Gero jakin nuen Iruñeko Hizkuntza Eskolan bazela aukera ikasteko eta han izan nintzen hiru urtez, bukatu ondoren nire kabuz jarraitu nuen.

Zaletasun hori nola hasi zen?

Jakin nahi nuke nik! Askotan galdetzen didate. Gogoan daukat txiki-txikitatik lilura puntu bat sentitu dudala Japoniako gauzekiko. Marrazki bizidunak, adibidez, oso bereziak ziren niretzat. Haien atzean zegoen kultura, gauzak egiteko modua. *Shin Chan*-en, esate baterako, ikusten ziren harreman motak, umorea... desberdinak ziren eta nolabait sentitu nuen nire izateko moduak bazuela antz gehiago horrekin nire in-

guruarekin baino, sentimendu hori handitu egin da aurrera egin ahala.

Zertan egiten duzu bat japoniar izaerarekin?

Japoniar bakoitza mundu bat da, baina badira ezaugarri batzuk nire izaerarekin oso bat datozenak. Harrema-

Iker Alvarez Castellanos

Iruñea, 1991

Itzultzailea eta filologoa, Japoniarekin eta japoniar izaerarekin maitemindua. Uda amaieran hara bizitzera joateko asmoa du. Hiru literatur lan ari da orain japonieratik itzultzen eta udaberrian kaleratu zuen Dylan Thomas (1914-1953) galestarraren poema bilduma Susa argitaletxearen Munduko Poesia Kaiarak bildumaren baitan. Euskalerrria Irratiko kolaboratzailea da.

nei dagokienez, haiek bezala, nik ere distantziak mantentzen ditut, isila naiz eta gustatzen zait besteei beren lekua ematea. Norbait ezagutu eta berehala ez naiz bere lagun min sentitzen. Distantzia mantentzen dut eta hori niretzat ez da txarra, horrek ahalbidetzen duelako denboran zerbait gehiago eraikitzea edo ez, baina beti errespetua mantenduz. Japoniar askok esan didate “ni baino japoniarragoa zara!”. Ez zait iruditzen Japonia hau baino leku hobea denik, baina hango kodeak, pertsonak komunikatzeko moduak, lan egiteko erak, nirekin bat datoz.

Zaila da han lagunak egitea?

Harremanak egitea ez da erraza, eta are bakardadea arazo nazionala dela esango nuke. Ez dakit gure “lagun” kontzeptua ere ba ote den. Japonian jende askok oso gaizki pasatzen du.

Eta pentsatzen dena bezain lan zaleak dira?

Esango nuke hemen legeak dioena dela garrantzitsuena. Kontratu batean jartzeko duena betez gero, jada inork ez dio inori ezer zor. Ez dugu betebeharririk sentitzen lantaldean, bereizketa egiten baitugu gure eta enpresaren helburuen artean.

Japonia handia da eta desberdintasun zabalak dira, baina Tokio, Osaka edo Yokohama bezalako hiri handietan lanaren kontzepzioa ezberdina da: bereizketa ez da hain argia norbanakoa eta enpresa-lantaldearen artean. Zu etxera joaten bazara besteak baino lehenago, besteek izanen dute lan gehiago. Zuk ez duzu lortuko diru gehiago ordu gehiago lan egiteagatik, seguruenik. Lana bukatu liteke nagusia edo arduraduna etxera joaten denean. Dena den 12 ordu lantokian egoteak ez

du esan nahi gogotik ari direla lanean denbora guztian. Halere, ez da pentsatu behar leku guztietan horrela denik. Gainera, Japonian lan kultura hori ez da hain tradizionala, nahiko gauza berria baizik. Berez japoniarrak nahiko mediterraneorak dira. Duela bi urte, Tokion egon eta gero, uda igaro nuen boluntario handik pixka bat hegoalde-dera. Beste mundu bat da. Han berandu esnatzen ziren, ordu-tegiak ez zituzten betetzen, biltegia txeritoki bat egina zegoen... eta ni harrituta, hori guztia kontatu nien tokiotar asko bezala.

Hezkuntzak berebiziko garrantzia du?

Ekialdeko Asian oro har, eta agian konfuzionismoaren eraginarengatik, txiki-txikitatik baloratzen da sistematikotasuna. Piano-jotzaile bikaina izateko 5 urterekin hasi behar duzu eta egunero hainbat orduz jo. Eskolan berdin. Hiri

handietan, klaseak amaitutakoan etxeko lanak egin, eta horiek bukatu ondoren, klaseko onena izanda ere, gurasoek akademiara bidaliko zaituzte. Sarbide probak prestatzen aritzen dira beti instituturik edo unibertsitatetik onenera sartu ahal izateko. Konpetentzia oso handia da, beraz. Izan, badira sarbide probak baita Haur Hezkuntzan sartzeko ere.

Euskara eta japoniera arteko harremanik ikusten duzu?

Gutxi batzuek proposatzen dute aspaldian izan zela hizkuntza bat Europa eta Asian zabaldua zegoena eta euskara eta japoniera bere azkeneko adarrak direla. Ez dago justifikatzeko modurik. Gaur egun bi hizkuntzek zenbait gauza antzekoak dituzte: bokal kopurua, hitzek normalean bi silaba dauzkate, deklinabide sistema antzekoa... Egia da, oro har, japoniar batek euskaraz eta gaztelaniaz dakienean hobeki egiten duela euskaraz, bere ama hizkuntzaren gertuagokoa delako.

Espainiar Japoniera Oratoria lehiaketara aurkeztu zinen duela bi urte.

Oso esperientzia polita izan zen. Bakarrik joan nintzen Madrilera oso ongi jakin gabe zer-nolako lehiaketa zen hura. Ez zait kostatzen jendaurrean hitz egitea eta nahiko ongi atera zitzaidan. Hirugarren saria eman zidaten eta ni harrituta, lehiakideak Japonian luzeago egonak baitziren.

Zergatik hautatu duzu Dylan Thomasen poesia zure lehen itzulpen lana egiteko?

Dylan Thomas bohemioa zen, bere bizitza nahiko desastrea izan zen. Irakurtzen hasi nintzenetik liluratu ninduen lortzen zuen emaitza estetikoak. Ez

nekien ezer bere bizitzari buruz, baina bazuen gauzak irudikatzeko oso modu berezia eta hori beti gustatu izan zait. Pertsona ezagutu eta gero jakin dut sortzen zuen guztia bere buruaren jabe bakarra izateko asmoz egiten zuela. Bere ideiak, bere irudiak... bereak izatea nahi zuen, eta ez beste inorenak. Gustatzen zait halako pertsona batek olerki bikain horiek sortu izana. Arazoak zituen taldeekin identifikatzeko eta nik, nolabait, horrekin badaukat nolabaiteko antza. Antzeman nionean hurbilago sentitu nuen. Nik ere behar hori daukat nire kabuz aritzeko.

Niretzat eskola izugarria izan da. Bere poema baten aurrean jartzen zarenean gauza asko konpondu behar dituzu esanahi aldetik, erritmo aldetik, forma aldetik... Harrigarria da nola osatzen zituen poemak, baita nola irakurtzen zituen ere. Irakurri nionean bere poemak literalki irakurri behar direla, niretzat erbelazio moduko bat izan zen. Thomasek burmuinera zuzenean botatzen dizu irudi multzo ikeragarria, denbora bat, isuri bat duena. Hori da poema bat.

Orduan, poema batez gozatzeko ez dugu derrigor ulertu behar?

Interpretatzeko ahalegina egin dezakezu edo ez, demagun, koadro batekin bezala. Baina lehentasuna emango nioke poema "ikusteko" gaitasunari. Hori ere bada interpretatzeko modu bat, irudiak erakusten dizuna jasotzea. Jakina, irudiak ez dira ausazkoak, badute multzoan zentzu bat, eta beti dago azpiko maila horretan murgiltzea, baina nire ustez poesia da irudi pizte horretan suertatzen den sentazioa.

Harmonia kolektiboa

"Japonian legea modu zurrunean errespetatu arren, badute beste printzipio bat are garrantzitsuagoa: denok batera egiten badugu, ongi dago nahiz eta legeak dioena ez izan. Lehen mailan jarrera soziala dago. Legeen gainetik taldearen dinamika dago. Harmonia kolektiboa ez da hautsi behar".

Datu Pertsonalen Babesa - LOPD

Legedira egokitzeko prozesua
(euskaraz, pertsonalizatua)

SIGACUS

© 943 453 588 · www.sigacus.com

EKONOMIA SOZIAL ETA SOLIDARIOA MASTERRA

UPV/EHU DONOSTIA

PLAZA LIBREAK DITUGU

www.gezki.eus

GEZKI

UPV/EHUko Gaitasun Nazionala eta Zuzenbide Kooperatiboen Institutua
Instituto de Derecho Cooperativo y Economía Social de las Organizaciones

ARGIAren buletin@

**Orain gaika ere bai:
feminismoa, euskara,
herri mugimenduak,
kultura, ekonomia soziala...**

Sartu eta aukeratu zure informazioa:

www.argia.eus/buletinak

ARGIA

Zuk bi irakurketa horiek egin behar izan dituzu, orduan egin duzuna zer da birsortzea poema horiek?

Agian literatura guztia, baina bereziki poesia, birsortu behar da, bestela itzultzean galdu egiten da. Dylan Thomasek, adibidez, hitzak batzuetan aukeratzen zituen haien hotsarengatik. Sakrifikatzen zuen delako mezua soinuarengatik. Logika hori ez baduzu barneratzen egiten ari zarena zer da? Itzulpena ala originala irakurtzeko laguntza bat? Autoitultzaileek baimen ikaragarriak hartzen dituzte, baina testua zurea ez denean kontu handiz hartu behar duzu. Horretarako saiatu nintzen bere poemagintza sakon aztertzen zuten testuak irakurtzen, lerroz lerro dena bere tesuinguruan kokatzeko. Hori da itzulpen kritiko bat. Zera lortu behar nuen: bere horretan balioa duen poema bat, jatorrizko lana errespetatuz.

Nolako itzulpenak egiten dira Euskal Herrian?

Iruditzen zait euskal literaturan, agian txikia delako, beti gaudela hurrengo mugarriari begira, noiz izango dugun halako nobela euskaraz edo ez dakit zeinen lanak euskaraz... Badirudi prestigio bila gabiltzala testu onen bila baino gehiago, edo erdaldunei esan nahian halako liburu badugula euskaraz gaztelaniaz baino lehenago, eta abar.

Esan dezakegu badugula *Kixote* eus-

karaz eta Facebooken partekatu, zoragarri, baina irakurlea testura hurbildu eta goza dezan lortzea beste kontu bat da. Uste dut gehiago erreparatu behar ko geniokeela horri, zer dugun, eta ez horrenbeste mugarriei, non edo zenbat dugun. Ez naiz ari itzulpenen kalitateaz, baina garrantzitsuena da erabakitzea fokua non jartzen den: euskal lorpena ala literatur lorpena izatean.

Lorca itzultzeak zentzua du Hego Euskal Herrian?

Izan dezake. Borgesek esaten zuen originala ez dela itzulpenarekiko fidela izaten. Itzulpenak badu zerbait originalak ez duena. Adibidez, izaera aldetik elebidunak garenok desberdinak gara hizkuntza batean ala bestean. Ideiak adierazteko modu desberdinak ditugu eta ondorioz harreman desberdinak egiten ditugu hizkuntza bakoitzean, horregatik nahiz eta literatur lan bat jatorrizko hizkuntzan ulertu, euskaraz irakurtzean agian beste modu batez irakurriko dugu. Sortu liteke, esaterako, lelo politiko bat ustekabea, gaztelaniaz nekez eraginik izango lukeena gure artean.

Orain zertan ari zara?

Ahalik eta lasterren Japoniara joateko asmoa daukat. Uda pasatakoan. Joan baino lehen gustatuko litzaidake japonieratik egindako itzulpenen bat argita-

Azken hitza:

Japoniarren izaera

“Oso zaila egiten zaigu ulertzea japoniarrek gauzak adierazteko duten modua. Ez dute ezetz esaten argi eta garbi. Adibidez, joaten bazara banketxe batera txartel bat eskatzera mota guztietako aitzakiak aterako dizkizute: orain ez dagoela horretaz arduratzen den pertsona, une horretan ezin dutela egin... saiatzen dira minik ez ematen, baina zuk ulertu behar duzu ezetz dela. Maila pertsonalean berdin. Dena den, garrantzitsua da Japoniaren ideia monolitikoa haustea. Tokio munduko hirigunerik handiena da, kasik 40 milioi biztanle ditu, izugarriko indarra du, baina gainerako guztitik oso desberdina da”.

ratzea, lana errazago aurkitu ahal izateko. Badauzkat bi lan itzulita euskarara eta orain berrikuspen fasean daude. Eleberri laburrak dira. Honetaz gain japonierazko eleberri moderno baten lehen zatitxo ari naiz gaztelaniara itzultzen argitaletxeetara bidaltzeko.

Bitartean itzulpen teknikoak egiten ditut. Itzulpen literarioek prestigioa ematen dute baina bizimodua ateratzeko bestelakoak egin behar dira. Freelance moduan agiriak, patenteak, zientzia artikulua, gutunak... itzultzen ditut ingelesetik, eta batez ere japonieratik.

Zaila da Japoniara bizitzera joatea?

Orain arte ia ezinezkoa zen. Oso profesional berezia izan behar zenuen, zutaz arduratzen zen enpresa bat behar zenuen atzean edo ikasketak egiten aritu behar zenuen, baina orain bide berri bat zabaltzen ari da bertan urtebete lan egin ahal izateko. Hala ere, hori lortzeko demostratu behar duzu osasun ona duzula eta diruz gauza izanzen zurela zure kabuz bizitzeko, eta jakina, oso mugatuta dago bisa lortzen ahal dutenen kopurua. Hori da japoniarren beste ezaugarri bat: atzerritarrekiko mesfidantza. Mesfidantza adierazten dizute, baina oso aurpegi onez. Oso ongi tratatzen zaituzte, baina espero dute etorri bezala alde egitea. Haienzat harmonia kolektiboa zaintzea oso garrantzitsua da. ■